

การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด”
ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี
An Analytical study of Watthunglatya Kanchanaburi
Literary work, Phra Chakkrot

มธุรส คุ้มประสิทธิ์¹ (Maturot Kumprasit)¹
ธัชชัย กรกুম² (Tutchai Kornkoom)²

บทคัดย่อ

การศึกษาวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ผู้วิจัยได้ต้นฉบับจากวัดทุ่งลาดหญ้า ตำบลลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีลักษณะเป็นหนังสือสมุดไทยขาว เขียนด้วยหมึกดำ อักษรไทย หน้าละ 6 บรรทัด เนื้อเรื่องยาวมีจำนวนมากถึง 76 หน้า สมุดไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปริวรรตวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” จากสมุดไทยขาว ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี และเพื่อศึกษาลักษณะของ วรรณกรรมเรื่องรูปแบบของคำประพันธ์ เนื้อเรื่อง และภาพสะท้อนทางสังคม

ผลการศึกษาพบว่า วรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี เป็นวรรณกรรมเรื่องเดียวที่พบว่ามีเนื้อหาเป็นนิทานประโลมโลก หรือ จักร ๆ วงศ์ ๆ ตามความนิยมในช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

สำหรับรูปแบบคำประพันธ์พบว่ามีลักษณะเป็นกลอนนิทานหรือกลอนสุภาพ ใช้คำตามภาษาถิ่นภาคกลางหรือภาคตะวันตก มีสัมผัสไพเราะ อ่านเข้าใจง่าย แก่นเรื่องหลักเป็นเรื่องของความรัก ลักษณะตัวละครเอกมีอิทธิฤทธิ์ มีความสามารถ

¹ อาจารย์, สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี กาญจนบุรี 71000, อีเมล: maturot.ku@hotmail.com

² อาจารย์, สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี กาญจนบุรี 71000, อีเมล: tkauan@gmail.com

¹ Lecturer, Department of Thai Language, Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University, Kanchanaburi, 71000, Thailand, E-mail : maturot.ku@hotmail.com

² Lecturer, Department of Thai Language, Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University, Kanchanaburi, 71000, Thailand, E-mail : tkauan@gmail.com

*Corresponding author : E-mail address : maturot.ku@hotmail.com

ในด้านการรบและมีเวทมนตร์คาถาเหนือมนุษย์ เนื้อหาที่มีความน่าตื่นเต้นและชวนติดตาม

ด้านภาพสะท้อนทางสังคมพบว่าในเนื้อเรื่องได้สอดแทรกความเชื่อชาวบ้าน เช่น เรื่องโชคลาง การทำนายฝัน ความเชื่อในเรื่องพระพุทธรูปศาสนา ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ประเพณีการต้อนรับ มีการกล่าวในเรื่องของกฎหมายข้อห้ามในการมีคู่ แสดงให้เห็นถึงความเกรงกลัวต่อกฎหมายและสะท้อนภาพลักษณ์ของผู้หญิงดีตามอุดมคติของคนไทย นับว่าวรรณกรรมเรื่องนี้เป็นวรรณกรรมที่สะท้อนให้เห็นค่านิยมในยุคสมัยของกวีได้อย่างน่าสนใจและควรค่าแก่การอนุรักษ์

คำสำคัญ : วรรณกรรม, พระจักรกรวด, กาญจนบุรี

Abstract

In this literature study of “Phra Chakkrot”, the manuscript from Wat Thung Lat Ya, Lat Ya Sub-district, Muang District, Kanchanaburi Province was obtained by the researcher. It looks like a white paper folding book or samut-thai khao, written in black ink in Thai alphabet, 6 lines per page. The story is as long as 76 pages in a white paper folding book. The objectives this research were to translate the literature on “Phra Chakkrot” from a white paper folding book Version of WatThungLatYa, Muang District, Kanchanaburi Province and to study the characteristics of literary works in terms of composition, plot, and social reflections.

The results of the study revealed that the literary story “Phra Chakkrot”, Wat Thunglatya Version, Kanchanaburi Province, was the only literary story found to have a melodrama that was popular during the early Rattanakosin period.

As for the verse form, it was found that it was a fairy tale poem or an octameter poem, using words from the central or western dialects with beautiful rhyme, easy to read. The main theme is about love. The protagonist has superpowers, and the ability to fight and has superhuman magic. The content is exciting and engaging.

In terms of social reflections, it was found that the story included folk beliefs such as superstition, dream interpretation, belief in Buddhism, gratitude to benefactors, welcoming traditions. There was statement saying about the law prohibiting adultery, showing fear of the law and reflecting the image of a good woman according to the ideals of Thai people. This is considered to be a literature that reflects the values of the poet's era in an interesting way and is worthy of preservation.

Keywords : Literary work, Phrajakkrot, Kanchanaburi

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คนไทยโบราณมีความรู้ความสามารถในการจัดทำหนังสือบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ในอดีตไว้ไม่ให้สูญหาย นอกจากนี้ยังมีความเชื่อว่าการสร้างหนังสือธรรมะ ตำราความรู้ และวรรณคดี แล้วนำไปถวายวัดจะได้รับผลานิสงส์ ทำให้ได้รับความสุข ความเจริญ และสมปรารถนาในสิ่งที่ตั้งจิตอธิษฐานไว้จึงมีการสร้างหนังสือใบลานและหนังสือสมุดไทยจำนวนมากจนเมื่อมีการนำสมุดฝรั่งอย่างที่ใช้กันในปัจจุบันเข้ามาพร้อมกับการพิมพ์ การทำหนังสือใบลานและหนังสือสมุดไทยจึงหมดความนิยมลง ปัจจุบันจะศึกษาหรือดูหนังสือโบราณเหล่านี้ได้ที่หอสมุดแห่งชาติและตามวัดบางแห่ง ในปัจจุบันหนังสือโบราณของไทยมีกระจัดกระจายตามภูมิภาคทั่วประเทศ แต่เดิมหนังสือเหล่านี้เมื่อสร้างแล้วถ้าไม่ใช่เรื่องในพระพุทธศาสนา ก็จะเก็บรักษาในบ้านเรือนของคนทั่วไป มีการคัดลอกสืบต่อกันมา ถ้าเป็นเรื่องในพระพุทธศาสนา ก็จะนำไปถวายวัด หากพิจารณาการศึกษาเล่าเรียนของเด็กไทยแล้วก็จะพบว่าวัดเป็นสถานศึกษามาตั้งแต่กรุงศรีอยุธยาจนกระทั่งสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น นอกจากนี้คนไทยยังเชื่อว่าการสร้างหนังสือถวายวัดจะได้รับอานิสงส์บันดาลให้สมหวังในสิ่งที่ประสงค์ มีความสุขสบายและมีโอกาสไปเกิดบนสวรรค์ (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2526 : 110)

วัดทุ่งลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี เป็นวัดประจำท้องถิ่นและมีประวัติความเป็นมายาวนาน สถานที่ดั้งเดิมก่อนมีการสร้างวัดนั้นเดิมเป็นอาณานิคมที่ตั้งของเมืองกาญจนบุรีเก่า เป็นเมืองหน้าด่านเมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็น

ราชธานี และเมื่อถึงสมัยรัชกาลที่ 4 ประชาชนอพยพโยกย้ายมาตั้งถิ่นฐานมากขึ้น มีการสัญจรล่องแพผ่านไปมาอย่างสะดวกสบาย จึงมีการสร้างวัดขึ้นริมแม่น้ำแควใหญ่ บริเวณบ้านลาดหญ้า และเรียกชื่อวัดตามสถานที่ตั้งของหมู่บ้าน และต่อมาเปลี่ยนเป็นชื่อวัดทุ่งลาดหญ้า ปัจจุบันเป็นวัดสำคัญและเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวเมืองกาญจนบุรี มีพระเกจิชื่อดังที่เป็นที่ศรัทธาของชาวบ้านลาดหญ้าและชาวจังหวัดกาญจนบุรี ภายในวัดมีพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านอันเป็นเรื่องราวที่สะท้อนลักษณะความเป็นมาของชุมชนที่มีประวัติมาอย่างยาวนาน

วรรณกรรมสมุดไทยที่วัดทุ่งลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ส่วนใหญ่เป็นวรรณกรรมประเภทชาดกหรือเรื่องราวทางพระพุทธศาสนา พบที่เป็นลักษณะกลอนนิทานเพียงเรื่องเดียวโดยมีลักษณะเป็นสมุดไทยชาวเขียนด้วยหมึกดำ อักษรไทยหน้าละ 6 บรรทัด เนื้อเรื่องยาวมีจำนวนมากถึง 76 หน้าสมุดไทย อีกทั้งนักวิชาการทางด้านภาษาและวรรณคดียังไม่มีการกล่าวถึงวรรณกรรมเรื่องนี้มากนัก ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวรรณกรรมเรื่องพระจักรกรรต ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จากต้นฉบับลายมือ โดยการปริวรรตวรรณกรรมและศึกษาลักษณะของวรรณกรรมเรื่องรูปแบบของคำประพันธ์ เนื้อเรื่อง และภาพสะท้อนทางสังคม เพื่อแสดงให้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ค่านิยมของชาวบ้านในอดีต อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่วรรณกรรมท้องถิ่นที่พบในจังหวัดกาญจนบุรีให้เป็นที่รู้จักและได้ศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อปริวรรตวรรณกรรมเรื่องพระจักรกรรตจากสมุดไทยชาว ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาลักษณะของวรรณกรรมเรื่องรูปแบบของคำประพันธ์ เนื้อเรื่อง และภาพสะท้อนทางสังคม

บททวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

สุมาลี กระจายศรี (2528) ศึกษาวรรณกรรมนิทานทรงเครื่องจากสมุดไทย จำนวน 5 เรื่องคือ จักรกฤษณ์จินดาสุริวงศ์ ชินวงศ์ วัฒนวงศ์ และสุวรรณเลขหา เพื่อศึกษาและเผยแพร่วรรณกรรมในด้านต่าง ๆ ผลการศึกษาพบว่าตัวละครมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างสมเหตุสมผล มีอักษรวินิที่แตกต่างไปจากปัจจุบันมาก จุดมุ่งหมายของเรื่องคือเพื่ออ่านเล่นสนุกสนาน มีรูปแบบและการดำเนินเรื่องที่เป็นไปตามขนบหรือตามธรรมเนียมนิยม แก่นเรื่องเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรัก ตัวละครมีความงามตามอุดมคติ ภาษาที่ใช้จะเป็นภาษาพูดในการสนทนา มีแนวคิดในเรื่องของจริยธรรม กฎแห่งกรรม และความเชื่อของคนไทย

วรรณภา บางเสน (2543) ศึกษาโครงเรื่องและอนุภาคในวรรณกรรมกลอนอ่านประเภทนิทานจากต้นฉบับตัวเขียนที่มีในหอสมุดแห่งชาติ จำนวน 12 เรื่อง โดยศึกษาวิเคราะห์โครงเรื่องในวรรณกรรมคำกลอนอ่านประเภทนิทาน ในด้านการลำดับปัญหาและเหตุการณ์ของโครงเรื่อง การสร้างความขัดแย้งในโครงเรื่องและวิเคราะห์อนุภาคที่ปรากฏในด้านตัวละคร ของวิเศษ และเหตุการณ์สำคัญ ผลการศึกษาพบว่าวรรณกรรมกลอนอ่านประเภทนิทานส่วนใหญ่จะมีการเรียบลำดับเนื้อหาและเหตุการณ์ของโครงเรื่องที่คล้ายกัน มีการสำรวจความขัดแย้งในโครงเรื่องทุกเรื่อง และวรรณกรรมประเภทนี้ให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพสังคมไทยและคุณค่าทางจิตใจ

วิไล ธรรมวาจา (2545) ศึกษาเรื่องมหชาติกัณฑ์ชูชก ฉบับเมืองชลบุรี : การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้าน โดยศึกษาวิเคราะห์จำนวน 10 สำนวนจากต้นฉบับโบราณ จารด้วยอักษรขอมที่ไม่ซ้ำความกันและมีรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างกันไปจากมหาเวสสันดรชาดกฉบับกระทรวงศึกษาธิการ ผลการศึกษาพบว่ามหชาติเป็นวรรณกรรมที่แพร่หลายในชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี มีหลายสำนวนและกัณฑ์ชูชกเป็นกัณฑ์ที่ได้รับความนิยมมาก ในด้านลักษณะคำประพันธ์เป็นกลอนเพลงพื้นบ้านโดยมีการเพิ่มกลอนแหล่ หรือแหล่ตลาดเข้ามา ในด้านเนื้อหาพบว่า มีลักษณะแตกต่างจากกระทรวงศึกษาธิการอย่างมากเพราะมีรายละเอียดบางอย่างแปลกแยกออกไป ในด้านสำนวนโวหารพบว่ามีการใช้สำนวนโวหารท้องถิ่นซึ่งเป็นที่นิยมมาก อีกทั้งยังสอดแทรกวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ความเชื่อของชาวชลบุรีไว้ด้วย

พัชลินจ์ จินนุณ (2564) ศึกษาสถานภาพการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางในรอบสองทศวรรษ (พ.ศ. 2540 – 2560) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์สถานภาพการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางในรอบสองทศวรรษ (พ.ศ. 2540 - 2560) จากการรวบรวมบทความวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษาที่ใช้ข้อมูลวรรณกรรมท้องถิ่นในการทำวิจัย และงานตีพิมพ์ในรูปแบบงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ช่วง พ.ศ. 2540 - 2560 ผลการศึกษาพบว่า มีการนำวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางมาวิจัยจำนวน 63 เรื่อง สถาบันที่ใช้ข้อมูลวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางมีทั้งหมด 16 สถาบัน โดยสถาบันที่นำวรรณกรรมท้องถิ่นมาวิจัยมากที่สุด คือ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ทั้งนี้ การวิจัยโดยใช้วรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางพบทั้งในกลุ่มนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาโท ปริญญาเอก และกลุ่มนักวิจัย สาขาวิชาที่นิยมวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่น คือ สาขาวิชาภาษาไทย ส่วนประเภทของข้อมูลที่นักวิจัยนำมาใช้พบมากในกลุ่มนิทานและศาสนา และกลุ่มบทร้องพื้นบ้าน สำหรับแนวคิดหรือประเด็นในการวิจัยพบการนำแนวคิดวรรณคดีศึกษามาวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบของวรรณกรรมมากที่สุด ตามด้วยแนวคิดศิขนาวิทยา นอกจากนี้ก็ใช้ประเด็นการศึกษาเชิงเปรียบเทียบ การศึกษาเชิงพุทธปรัชญา คุณธรรม จริยธรรม และการศึกษาเชิงสังคม การศึกษาครั้งนี้พบว่า นักวิจัยนิยมวิจัยเชิงเอกสาร ส่วนใหญ่ยังอิงการเพ่งพินิจตัวบทเป็นสำคัญ ดังนั้น ในอนาคต นักวิจัยอาจใช้เครื่องมือในการวิจัยที่หลากหลายมากขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การศึกษาวรรณกรรมโบราณจะทำให้เข้าใจภาษา ขนบธรรมเนียมในการแต่งคำประพันธ์ รวมถึงภาพสะท้อนทางสังคมของยุคคนั้นสมัยนั้นซึ่งเป็นเรื่องราวประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการศึกษาเพื่อถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังเกิดความภาคภูมิใจต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และเสนองานวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

1. ขั้นตอนสำรวจเอกสารและรวบรวมข้อมูล

1.1 สำรวจเอกสารสมุดไทยเรื่อง “พระจักรกรุด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี พบจำนวน 1 ฉบับ จำนวน 76 หน้าสมุดไทย เนื้อเรื่องยาวไม่พบเนื้อหาตอนต้น และตอนปลาย (ไม่จบเรื่อง)

1.2 สํารวจเอกสาร งานวิจัย หนังสือ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

1.3 รวบรวมข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

2. ขั้นปริวรรต

2.1 ปริวรรตเอกสารสมุดไทยเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี เป็นอักษรไทย และอักษรวิธียุคปัจจุบัน

2.2 รวบรวมสัญลักษณ์ รูปแบบชั้นที่ลักษณะที่ปรากฏในเอกสารสมุดไทย เรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

3. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ในด้านตัวอักษร อักษรวิธียุค รวมทั้งด้านเนื้อหาและลักษณะของวรรณกรรม

4. ขั้นสรุปผลและเสนอผลการวิจัย

สรุปผลและเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

1. การปริวรรตวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” จากสมุดไทยชาว ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

การปริวรรตวรรณกรรม หมายถึง การเปลี่ยนรูปแบบ อักษรวิธียุคของวรรณกรรม ต้นฉบับให้เป็นคำที่มีพยัญชนะ ตัวสะกด และสระตามระเบียบวิธีแบบที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันโดยไม่ทำให้ความหมายนั้นเปลี่ยนไปจากเดิม สำหรับจุดมุ่งหมายของการปริวรรตนี้ก็เพื่อความสะดวกในการศึกษาค้นคว้าและช่วยส่งเสริมการวิจัยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น สิ่งนี้จะเป็นการช่วยให้เกิดการสืบทอด และเกิดการอนุรักษ์วรรณกรรมโบราณให้คงอยู่ในท้องถิ่น อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาชาวบ้านด้านอักษรศาสตร์อีกด้วย โดยเนื้อเรื่องที่ได้จะมีการปริวรรตเป็นอักษรวิธียุคปัจจุบัน และหากพิจารณาแล้วในเนื้อเรื่องมีอักษรหรือข้อความขาดหายไปจะมีการเพิ่มเติมให้สมบูรณ์โดยจะไม่มีผลกระทบที่ทำให้เนื้อเรื่องเปลี่ยนแปลงไป โดยผู้วิจัยจะเขียนข้อความที่เพิ่มเติมนั้นไว้ในเครื่องหมาย () หากคำหรือข้อความนั้นเกิดชำรุดจนไม่สามารถอ่านได้ผู้วิจัยจะใช้คำว่า (ชำรุด) และจากการปริวรรตเนื้อหา นี้ ผู้วิจัยพบลักษณะตัวอักษร และเครื่องหมาย ดังนี้

1.1 ลักษณะตัวอักษรและเครื่องหมาย

1.1.1 รูปพยัญชนะ ลักษณะพยัญชนะที่พบในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรีนั้น พบทั้งหมด 41 ตัว โดยไม่พบพยัญชนะ ค ฑ และ ฮ ลักษณะการเขียนรูปพยัญชนะมีความใกล้เคียงกับปัจจุบันมาก ลักษณะการเขียนเอียงไปด้านขวาเล็กน้อยอย่างเป็นระเบียบ สวยงาม ดังตัวอย่าง

รูปพยัญชนะที่พบ	รูปพยัญชนะในปัจจุบัน
-----------------	----------------------

ก

ก

ข

ข

1.1.2 รูปสระ ลักษณะสระที่พบในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี พบทั้งหมด 24 รูป ไม่พบสระ -อะ, -เอะ, -โอะ, -เอะ, -เยะ, -เือะ, -วะ, และ ฎ รูปสระที่พบ ดังตัวอย่าง

รูปสระที่พบ	รูปสระในปัจจุบัน
-------------	------------------

:

-ะ

)

-า

1.1.3 รูปวรรณยุกต์ ลักษณะวรรณยุกต์ที่พบในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรีนั้น พบเพียง 2 รูป คือ วรรณยุกต์ เอก และ โท ดังนี้

รูปวรรณยุกต์ที่พบ	รูปวรรณยุกต์ในปัจจุบัน
-------------------	------------------------

!

.

✓

๕

1.1.4 รูปเครื่องหมาย ลักษณะเครื่องหมายที่พบในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี พบเครื่องหมาย ดังนี้

1.1.4.1 เครื่องหมายแทนสระ เครื่องหมายแทนสระพบใช้ เครื่องหมาย ฟันหนู (“) เครื่องหมายฝนทอง (') เครื่องหมายนิคหิต (°) เครื่องหมายทับทิม (˘) เครื่องหมายไม้หันอากาศ (˘)

(1) เครื่องหมายพินหนุ (") และเครื่องหมายผันทอง (')
ใช้กำกับเสียงสระออ และเสียงสระโอะลดรูป โดยมีกรใช้ปะปนกัน ดังตัวอย่าง

ท^{''}รง ทรง

ก^{''}อ ก็

ร[']อ รอ

เส[']หะ เสนาะ

(2) เครื่องหมายนิคหิต (°) ใช้ในตำแหน่งบังคับให้เป็น
เสียงสระโอะลดรูป ดังตัวอย่าง

ค[°]น คน

ก[°]ลป กลบ

(3) เครื่องหมายทัณฑฆาต (ˆ) ใช้กำกับพยางค์ที่ไม่ต้อง
ออกเสียง ดังตัวอย่าง

กะ^ˆษั^ˆท^ˆร^ˆท^ˆง^ˆฤ^ˆทธิ กษัตริย์ทรงฤทธิ

สะ^ˆก^ˆค^ˆจ^ˆิต สะกคจิต

(4) เครื่องหมายไม้หันอากาศ (˘) ใช้เขียนเหนือพยัญชนะต้น
ดังตัวอย่าง

ก[˘]ง[˘]ชา กังขา

ร[˘]บ รับ

(5) เครื่องหมายไม้ไต๋คู่ (๙) ใช้เขียนเหนือพยัญชนะ

ดังตัวอย่าง

ก็ ก็
เห็น เห็น

1.1.4.2 เครื่องหมายประกอบการเขียน หมายถึงเครื่องหมายที่ใช้กำกับพยางค์ คำ วลี หรือประโยค เพื่อช่วยในการออกเสียงคำ วลี หรือประโยคนั้น ๆ ให้ถูกต้อง ดังปรากฏรูปเครื่องหมาย ดังนี้

(1) เครื่องหมายไม้ยมก (๓) ใช้เพื่ออ่านคำนั้นซ้ำสองครั้ง

ดังตัวอย่าง

เมื่อกี้ เมื่อดี ๆ
วัน ๆ วัน ๆ

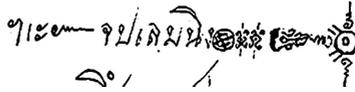
(2) เครื่องหมาย ฟองมัน (๑) และ ฟองมัน ฟันหนู (๒) ใช้กำกับไว้หน้าบทประพันธ์ เมื่อเริ่มต้นบทใหม่ ดังตัวอย่าง

๑ สายเนียบรวงกักรนึ่งปรงนิกิ
๒ ๑ พิเกลียงนงฟังเพระเส้หาะกอย

(3) เครื่องหมาย และ ใช้สำหรับการเปลี่ยนฉากหรือเปลี่ยนตัวละครใหม่ ดังตัวอย่าง

 พระมอควาทำถูกแล้วลูกกรัก
 สายนิคากาลันขุนันพว้อม

(4) เครื่องหมาย อังคั่นคู่ วิสรรชนีย์ โคมุตฺร ใช้สำหรับบอกจบเล่มหนึ่ง และวาดเป็นรูปภาพลายดอกประกอบท้าย ดังตัวอย่าง

(5) เครื่องหมาย (+) ผู้เขียนใช้เครื่องหมายนี้เมื่อเขียนคำที่ขาดหรือตกไปโดยเขียนเครื่องหมายกากบาทไว้ด้านบนบรรทัดเหนือจุดที่คำนั้นตกไปและจำเติมคำที่เขียนตกไว้ด้านล่างใต้แนวเส้นบรรทัด ดังตัวอย่าง

1.2 อักษรวิธี

อักษรวิธีในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรวด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรีนี้ พบว่ามีการสะกดและใช้วรรณยุกต์ไม่แน่นอน ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสังเกตว่าอักษรวิธีที่พบในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรวด” ก็ปรากฏเสียงตามเสียงพูดตามท้องถิ่นเช่นกัน ทั้งนี้ก็ยังพบว่ามียุคเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานและแตกต่างกับอักษรวิธีในปัจจุบัน ดังนี้

1.2.1 การใช้พยัญชนะ พบลักษณะการเขียนพยัญชนะ ดังนี้

1.2.1.1 การเขียนพยัญชนะสองตัวเป็นตัวเดียวกัน ลักษณะเช่นนี้พบครั้งแรกในสมัยอยุธยาตอนกลาง และปรากฏว่ามีการใช้ต่อเนื่องมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ อย่างไรก็ตามการเขียนลักษณะนี้พบใช้น้อยลงเรื่อยๆ (อภิวัน เชื้อไทย, 2526 : 42) โดยพบการเขียนเช่นนี้ในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรวด” โดยเขียนเป็นเพียงบางคำและไม่สม่ำเสมอทั้งเล่ม โดยพบคำว่า “พระ” และ คำว่า “พญา” ดังตัวอย่าง

พพจ

พระองค์

พญา

พญา

1.2.1.2 การเขียนพยัญชนะเชื่อมต่อกับสระ ลักษณะ เช่นนี้ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นพบการเขียนพยัญชนะที่มีหางเช่น ช ป ฝ ฟ ศ ส เมื่อประสมกับสระ -า พยัญชนะจะเขียนต่อเนื่องกับสระ ส่วนหางจะเปลี่ยนไปโดยเปลี่ยนตำแหน่งไปอยู่ด้านข้างและทับสระ -า (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ, 2548, หน้า 223) โดยพบลักษณะเช่นนี้ในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรีเฉพาะตัวพยัญชนะ “ช” ดังตัวอย่าง

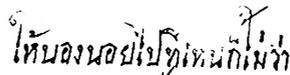

ชาย

ชาติ

1.2.1.3 การเขียนสระ ใ- ใ- ใ- และพยัญชนะที่มีหาง ป ฝ ฟ จะเขียนเล่นทางให้ยาวขึ้นไปทางด้านบนอย่างชัดเจน พบเช่นนี้สม่ำเสมอตลอดทั้งเล่ม ดังตัวอย่าง

1.2.1.4 พยัญชนะที่ไม่มีหาง เมื่อประสมกับสระ -า จะมีการเขียนต่อเนื่องหรือเขียนติดกับสระ การเขียนพยัญชนะติดกับสระเช่นนี้คงได้รับอิทธิพลจากการเขียนของอักษรขอม ดังตัวอย่าง

ยาม

หมาย

1.2.1.5 การใช้รูปพยัญชนะตัวเชิงของอักษรขอมเขียนแทนอักษรไทย การใช้อักษรไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นยังคงมีการใช้รูปเชิงพยัญชนะของอักษรขอมในการเขียนคำที่มาจากภาษาบาลี (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ, 2548 : 226) ซึ่งพบลักษณะเช่นนี้ในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี 1 คำ คือคำว่า “ปัญญา” ดังนี้

ปัญญา

1.2.1.6 การเขียนพยัญชนะต้น ตัวสะกด และวรรณยุกต์ พบว่ายังไม่มีการเปรียบเทียบที่ชัดเจนทั้งการใช้พยัญชนะต้น มีการใช้พยัญชนะตัวอื่นที่ออกเสียงเหมือนกันมาแทนที่ และพยัญชนะตัวสะกดก็ใช้ไม่ตรงกันแต่จะเป็นแม่เดียวกัน รวมทั้งการใช้สระและเครื่องหมายต่าง ๆ การเขียนคำที่พบในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรวด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี จึงแตกต่างกันไปหลายรูปแบบ ทั้งนี้จะยึดจากการออกเสียงตามเสียงที่ได้ยิน บางครั้งคำเดียวกันในหน้าเดียวกันยังเขียนไม่เหมือนกัน ดังตัวอย่าง

ทศไชย ทศไชย ทศไชย

เริ่ เป็ เป็น

ให้ ให้ ให้

กษัตริย์ กษัตริย์ กษัตริย์

เสด็จ เสด็จ เสด็จ

ตรัส ตรัส ตรัส

ไพร่ ไปร่ ไปร่

1.2.1.7 การใช้พยัญชนะต้นควบกล้ำ “ตร” เป็น “กร” ตามลักษณะการออกเสียงของท้องถิ่นภาคกลาง และท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี

กรก ตรัส

ชักรก ชื่อตรง

1.2.1.8 การใช้พยัญชนะสะกดที่ตามหลัง สระ ใ- , ใ-
นิยมใช้ ย ตามหลัง

 สย

 ไมย

1.2.1.9 พบการใช้ตัวสะกด รร ในคำที่ประสมกับสระอะ
และสะกดด้วยแม่กน ดังตัวอย่าง

 พรร

พัน

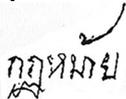
 พรร

พัน

1.2.1.10 พบการใช้รูปวรรณยุกต์ที่สันนิษฐานว่าน่าจะ
เขียนตามการออกเสียงภาษาถิ่นจังหวัดกาญจนบุรีหรือบริเวณภูมิภาคตะวันตก โดย
พบในการออกเสียงพยัญชนะอักษรสูงจะใช้รูปวรรณยุกต์โทกำกับไว้ เสมือนการออก
เสียงในภาษาถิ่นกาญจนบุรีในปัจจุบัน ดังตัวอย่าง

 คุมเห่ง

خمheng

 กฎหมาย

กฎหมาย

จากการปริวรรตเนื้อหาจึงทำให้พบว่าลักษณะรูปแบบ
ตัวอักษร สระ ในวรรณกรรมสมุดไทยชาวเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า
จังหวัดกาญจนบุรีนี้พบว่ามีความใกล้เคียงกับปัจจุบันมาก สำหรับวรรณยุกต์ พบว่า
ปรากฏใช้รูปวรรณยุกต์เพียง 2 รูป การใช้เครื่องหมายมีทั้งการใช้เครื่องหมายแทน
สระและเครื่องหมายประกอบการเขียน สำหรับเครื่องหมายประกอบการเขียนมี
เครื่องหมายประกอบการขึ้นต้น ลงท้าย ที่สะท้อนให้เห็นความประณีตและความ
ตั้งใจของผู้ประพันธ์หรือผู้คัดลอก ในด้านอักขรวิธีมีข้อที่แตกต่างจากปัจจุบัน และ

ยังมีการเขียนสะกดคำหลักันไม่สม่ำเสมอในหลายคำ แสดงให้เห็นถึงการเขียนที่น่าจะเขียนขึ้นตามเสียงพูดหรือเสียงภาษาถิ่นภาคกลางหรือภาคตะวันตกบริเวณจังหวัดกาญจนบุรี

2. ลักษณะของวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี

วรรณกรรมนับเป็นศิลปะทางภาษาที่ถ่ายทอดให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกคล้อยตาม วรรณกรรมมีองค์ประกอบที่สำคัญหลายอย่างรวมกัน เช่น รูปแบบ เนื้อหา ภาษา และแนวคิดที่เข้ามาผสมผสานเข้ากันได้อย่างลงตัว การวิเคราะห์วรรณกรรมจึงต้องมุ่งอธิบายลักษณะแต่ละส่วนของวรรณกรรมโดยวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี มีลักษณะเป็นกลอนนิทาน และมีศิลปะในการดำเนินเรื่องได้อย่างน่าติดตาม มีการใช้ภาษาที่ไพเราะ ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์คล้อยตาม โดยผู้วิจัยจะศึกษาลักษณะของวรรณกรรมเป็นประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้

2.1 เนื้อเรื่องย่อ

พระจักรกรดเป็นพระราชโอรสของพระจักรรัตนและพระมเหสีเทพวันจวนต้องพลัดบ้านพลัดเมืองมาอาศัยอยู่กับเจ้านครคนธรรพ์เมืองสุธาวาสพร้อมพระมารดา โดยเจ้านครสุธาวาสได้ออกอุบายให้พระจักรกรดทำสงครามกับกษัตริย์นันทราช ด้วยหวังตีเมืองเพื่อช่วงชิงพระธิดามาเป็นมเหสี พระจักรกรดจึงต้องออกศึกด้วยไม่อาจขัดพระราชประสงค์ได้ ขณะกำลังทำศึกพระจักรกรดสังเกตเห็นธิดาและพระอนุชาพร้อมด้วยพี่เลี้ยงไม่ย่อท้อต่อการศึก และนักรักพระธิดาตั้งแต่แรกพบ จึงตั้งใจจะช่วยเหลือโดยการจับพระอนุชาไปแทนพระธิดา และได้เล่ากลอุบายให้พระอนุชาฟังทั้งหมด เมื่อกลับไปยังเมืองพวกคนธรรพ์ พระมารดาก็ถูกเจ้าเมืองเกี่ยวพาราตีจนอับอาย พระจักรกรดจึงพาพระมารดาพร้อมทั้งพระอนุชาทศไชยหนีไปพึ่งพาเจ้าเมืองนันทราช จนกลายเป็นสงครามล้อมเมืองในเวลาต่อมา และเนื้อหานำปลายจบลงที่การเตรียมออกศึกกับเจ้าเมืองสุธาวาส

2.2 รูปแบบคำประพันธ์

วรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรวด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี เป็นนิทานประเภทจักร ๆ วงศ์ ๆ มีลักษณะคำประพันธ์เป็นคำกลอน ความไพเราะของกลอนอยู่ที่การใช้ถ้อยคำและคำสัมผัสเป็นสำคัญ โดยพบรูปแบบคำประพันธ์ ดังนี้

2.2.1 จันทลักษณ์

ลักษณะทั่วไปของกลอนนิทานจะเรียงคำเข้าเป็นคณะมีสัมผัสตามลักษณะบัญญัติไม่มีบังคับเอก โท และ ครุ ลหุ โดย บทหนึ่งมี 2 บาท บาทที่ 1 เรียกว่า บาทเอก มี 2 วรรค คือ วรรคสลับและวรรครับ บาทที่ 2 เรียกว่าบาทโท มี 2 วรรค คือ วรรครองและวรรคส่ง และแต่ละวรรคใช้คำตั้งแต่ 7-9 คำ การขึ้นต้นจะขึ้นต้นด้วยวรรครับ และมีการส่งสัมผัส คำสุดท้ายของวรรคสลับ สัมผัสกับคำที่ 3 หรือ 5 ของวรรครับ คำสุดท้ายของวรรครับ สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรครอง คำสุดท้ายของวรรครอง สัมผัสกับคำที่ 3 หรือ 5 ของวรรคส่ง และในบทต่อไปคำสุดท้ายของบทต้น สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรครับของบทต่อไปเสมอ

สำหรับในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรวด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรีนี้ พบว่ามีการขาดหายไปของเนื้อหาหน้าต้นทำให้ไม่พบลักษณะจันทลักษณ์ที่ขึ้นต้นด้วยวรรครับ แต่ในลักษณะอื่น ๆ พบว่าเป็นลักษณะของกลอนนิทานที่มีสัมผัสถูกต้อง ไพเราะ ตามรูปแบบ ดังนี้

2.2.1.1 คำสุดท้ายของวรรคสลับ บาทที่ 1 ใช้ได้ทั้ง 5 เสียง คำสุดท้ายของวรรครับ บาทเอกห้ามเสียงสามัญ และถือว่าเสียงจัตวาไพเราะ คำสุดท้ายของวรรครอง บาทโท ห้ามเสียงจัตวาและห้ามเสียงซ้ำกับคำส่งสัมผัส คำสุดท้ายของวรรคส่งบาทโทห้ามเสียงจัตวา เสียงอื่นใช้ได้หมด แต่ถือว่าเสียงสามัญไพเราะที่สุดดังตัวอย่าง

ฝ่ายจักรกรวดขยงพงค์กระษัตริย์	ทรงกันถัดองอาจไม่หวาดไหว
เห็นโฉมของคีโอรสทศไชย	เข้าลุยไลโยธาพวกคนธรรพ์
พระครองตรีภคเนิงตะลึงคิด	ด้วยหวังจิตพระธิดากับวาลัน
ทั้งสองข้างต่างยุบพุ่งกัน	จะคิดผันผ่อนปรนก็จใจ

(หน้า 2 บรรทัดที่ 5-6 และหน้า 3 บรรทัดที่ 1)

จากบทกลอนตัวอย่างพบว่าลักษณะรูปแบบของคำประพันธ์เป็นไปตามลักษณะที่กำหนดถึงความไพเราะของกลอนนิทานทุกประการคือ คำสุดท้ายของวรรครีบบาทเอกคือ “ไหว” เป็นเสียงจัตวา และสัมผัสกับคำว่า “ไชย” ในวรรครอง ซึ่งเป็นเสียงสามัญ และสัมผัสกับคำว่า “ไล้” และในคำสุดท้ายของวรรคส่งคือคำว่า “ธรรพ์” เป็นเสียงสามัญและมีสัมผัสระหว่างบทต่อไปคือคำว่า “สัน” เป็นเสียงจัตวา

2.2.1.2 สัมผัสในของกลอนนิทานนิยมสัมผัสสระเป็นสำคัญ ส่วนสัมผัสอักษรหรือสัมผัสพยัญชนะเป็นสัมผัสประกอบ ดังตัวอย่าง

ฝ่ายสองโอรสกับวาสน	เห็นคนธรรพ์ไต่บุกรุกทหาร
ต่างขยับขับพระยาอาชาชาญ	เข้ารบราญรับรองพวกกองทัพ
นางโฉมยงทรงกระบี่ที่สินธพ	ไล่ตลบฟันฟาดเสียงฉาดจับ
พี่เลี้ยงชักมาแข่งแทงสำทับ	พวกพลกลับโห้หันประจัญรบ

(หน้า 1 บรรทัดที่ 1-2)

จากบทกลอนตัวอย่างพบว่ามีสัมผัสในโดยการสัมผัสสระได้แก่ สา - วา, บุก - รุก, ขยับ - ขับ, ยา - อาชา, รอง - กอง, ยง - ทรง, ปี่ - ซี่, ฟาด - ฉาด, แขง - แทง, หัน - จัญ โดยในแต่ละบทก็มีสัมผัสอักษรร่วมด้วยเพิ่มความไพเราะมากขึ้น ได้แก่ อาชาชาญ, รบราญรับรองฟันฟาด, ฉาดจับ, แทงสำทับ, พวกพล, โห้หัน

2.2.1.3 สัมผัสนอก เป็นสัมผัสสระ นิยมส่งเสียงสัมผัสจากคำสุดท้ายของวรรคส่งมายังคำที่ 3 ของวรรครีบและส่งสัมผัสมายังคำสุดท้ายของวรรครองและส่งสัมผัสไปยังคำที่ 3 ของวรรคส่ง ดังตัวอย่าง

จึงร้ายเวทย์วิทยาทระกาคิด	อำนาจฤทธิ์แรงลมอาคมขลัง
ต้องโอรสทศไชยให้จิงง	สิ้นกำลังอาวุธนั้นทรุดลง
พระหน่อไท่ได้ที่สินธพ	แล่นตลบเข้าหลังดังประสงค
กระโจนจับโอรสยศยง	ค่อยอุ้มองค์ขึ้นนั่งหลังพาสี

(หน้า 3 บรรทัดที่ 5-6)

จากบทกลอนตัวอย่างพบว่ามีสัมผัสผสมนอกได้แก่ คีต - ฤทธิ, ัง - ลัง, ธพ-ตลป, ึง - องค์กร และมีสัมผัสระหว่างบทคือ ลง - สงค์ เป็นเช่นนี้ตลอดทั้งเล่ม นับว่าผู้ประพันธ์มีความรู้ความสามารถในการแต่งกลอนและการสรรคำเพื่อความไพเราะเป็นอย่างยิ่ง

2.3 ลักษณะเนื้อหาของวรรณกรรมเรื่องพระจักรกรด ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี

2.3.1 แก่นเรื่อง

จากการศึกษาพบว่ามีแก่นเรื่องใหญ่คือ เรื่องความรัก โดยเฉพาะเป็นความรักเรื่องบุรุษกับสตรี คือความรักระหว่างพระจักรกรดกับพระธิดาศรีสวรรค์ โดยเป็นความรักตั้งแต่แรกพบ พระจักรกรดให้การช่วยเหลือเมืองของพระธิดาโดยการแก้ล้างจับพระอนุชาทศไชยไปแทนและให้พระธิดาเสด็จกลับวังพร้อมทั้งบอกว่าจะช่วยเหลือในภายหลัง

หลังจากนั้นความรักของทั้งคู่ยิ่งเพิ่มพูนมากขึ้นเมื่อได้อยู่ใกล้กัน และต่างคนก็ต่างคร่ำครวญความรักที่มีต่อกัน ดังความตอนหนึ่งที่พระธิดาศรีสวรรค์คิดถึงพระจักรกรดจนมีอาการรุ่มร้อนราวกับเป็นไข้ จะบอกใครไปก็ไม่ต้องอธิบายเพราะเป็นหญิงดังนี้

คิดคะเนถึงความเมื่อยามฝัน	แสนกระสันสุดจะสมอารมณ์หมาย
จะออกปากยากจิตด้วยคิดอาว	ให้วุ่นวายวิญญูณ้เข้าตาจน
แก้ล้างนอนนิ่งอิงแอบแนบเขนย	พระกรเกยกอดทรวงง่วงฉงน
อรุณร้อนถอนอารมณ์ระทมทน	เหมือนหนึ่งคนไข้จับนั่งหลับตา

(หน้า 45 บรรทัดที่ 3 - 6)

พระจักรกรดก็คร่ำครวญถึงพระธิดา โดยบอกเล่าแก่พระทศไชยผู้เป็นอนุชาของพระธิดาให้ช่วยเหลือในเวลาเดียวกันดังนี้

มั่นดวงใจไม่เอนดูคิดซุช่วย	ก็คงม้วยชีวาสุดฝ่าฝืน
เพราะโรครักปักจิตตั้งพิษปืน	เห็นไม่คืนคงม้วยลงด้วยรัก
ถ้าแก้วตาปราณีช่วยชีซื่อ	ให้นวลน้องเนื้อเย็นเห็นประจักษ์
มั่นเมตตาตอต่อจะรอฟักตรี	หยุดสำนักเป็นข้าบิดาไป

(หน้า 56 บรรทัดที่ 1 - 2)

2.3.2 โครงเรื่อง

จากการศึกษาวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าโครงเรื่องไม่มีความซับซ้อน เป็นไปตามโครงเรื่องของนิทานประเภท จักร ๆ วงศ์ ๆ ตามที่นิยมกันในวรรณคดีไทย สำหรับโครงเรื่อง “พระจักรกรด” พบว่า พระเอกเป็นลูกกษัตริย์ที่มีวิชาเก่งกาจ มีอำนาจอิทธิฤทธิ์เหนือคนธรรมดา ต้องพลัดบ้านพลัดเมืองจากบิดาและพบกับนางเอกซึ่งเป็นลูกกษัตริย์ มีความงดงามและความสามารถเช่นเดียวกัน และต้องแย่งชิงกับกษัตริย์สุธาวาสเจ้าเมืองนครินทร์ ต้องออกรบเพื่อช่วยเหลือนางเอกและบ้านเมืองของนาง และสุดท้ายต้องหาทางกลับไปบ้านเมืองของตนเองเพื่อไปหาพระราชบิดา เรื่องมีเอกภาพ ดำเนินเรื่องเป็นไปตามลำดับไม่ซับซ้อน

2.3.3 ตัวละคร

ในการสร้างวรรณกรรม กวีจะสร้างตัวละครให้มีลักษณะนิสัยเพื่อให้เป็นไปตามค่านิยมของคนในสังคมสมัยนั้น นับว่าเป็นขนบในการสร้างตัวละคร เช่น การกำหนดบุคลิกลักษณะของตัวละครเอกให้มีความสง่างาม มีความสามารถ มีชาติกำเนิดที่สูงส่ง ลูกกษัตริย์ หรือลูกนางฟ้า เทวดา จากการศึกษาวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าตัวละครมีลักษณะที่เป็นไปตามค่านิยมหรือเป็นไปตามขนบการสร้างตัวละคร ดังนี้

2.3.3.1 ตัวละครเอกฝ่ายชาย

ตัวละครเอกฝ่ายชาย คือ พระจักรกรด เป็นผู้ที่มีบทบาทโดดเด่นตลอดทั้งเรื่อง เป็นผู้มีความเฉลียวฉลาดในด้านการต่อสู้ มีเวทมนตร์คาถา ทำให้เรื่องดำเนินไปอย่างสนุกสนาน เป็นชายหนุ่มรูปงาม เป็นลูกกษัตริย์ ลักษณะนี้จึงเป็นการสร้างตัวละครเอกฝ่ายชายตามแบบฉบับของตัวละครเอกในวรรณคดีไทยและเป็นลักษณะอุดมคติของคนไทยในสมัยนั้น

2.3.3.2 ตัวละครเอกฝ่ายหญิง

ตัวละครเอกฝ่ายหญิง คือ พระธิดาศรีสุวรรค์ เป็นหญิงรูปงาม เป็นลูกกษัตริย์ที่มีความเพียบพร้อมทุกด้าน มีความสามารถในด้านการรบ มีเวทมนตร์คาถา และความกล้าหาญ และเป็นผู้หญิงดีตามอุดมคติของคนไทย

การสร้างตัวละครอื่น ๆ ก็สร้างไปตามค่านิยมเช่นเดียวกันเช่น กำหนดให้ตัวละครคนธรรมดาเป็นฝ่ายอธรรม และไม่ค่อยฉลาดนัก และตัวละครที่เป็นพี่เลี้ยงที่มีหน้าที่สำคัญคอยดูแลพระธิดาลูกกษัตริย์โดยเป็นทั้งคู่คิด คนที่เข้าใจตัวละครเอกทุกเรื่องและเป็นแม่สื่อแม่ชักให้ตัวละครเอกสมหวัง

2.3.4 ฉาก

ฉากในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรวด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี ที่เกี่ยวกับสถานที่หรือสภาพแวดล้อมของตัวละครที่สอดคล้องกับการดำเนินเรื่อง ได้แก่ ฉากบ้านเมือง และฉากการสู้รบ

2.3.5 การดำเนินเรื่อง

ลักษณะการดำเนินเรื่อง ผู้แต่งใช้กลวิธีการเล่าเรื่องเป็นลำดับปฏิทินเรื่องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ไม่สลับซับซ้อน โดยการดำเนินเรื่องดำเนินไปแต่ยังไม่พบการคลี่คลายของปัญหาอันเป็นตอนจบของเรื่องเนื่องจากเนื้อหาหน้าปลายยังขาดตอนจบที่เป็นผลของเรื่อง ยังมีปมที่ยังไม่ได้แก้เช่น ผลจากการสู้รบกับเมืองของพวกเขาคนธรรมดา และการกลับบ้านกลับเมืองเพื่อไปหาพระราชบิดาจักรกรวดของพระจักรกรวด

2.4 ภาพสะท้อนเชิงสังคมในวรรณกรรมเรื่องพระจักรกรวด ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี

วรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรวด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี เป็นกลอนนิทานประเภทนิทานจักร ๆ วงศ์ ลักษณะสภาพสังคมที่พบจึงเป็นสังคมชั้นสูงเนื้อหาเกี่ยวข้องกับอิทธิฤทธิ์ ผู้วิจัยจะศึกษาภาพสะท้อนสังคมในด้านความเชื่อ และวิถีชีวิต เพื่อให้เห็นค่านิยมของคนไทยในสมัยนี้ ดังนี้

2.4.1 ความเชื่อ

ความเชื่อคือการยอมรับหรือยึดมั่นถือมั่นว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นความจริง ความเชื่อที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรวด” มี 3 ประเด็น คือ ความเชื่อด้านพระพุทธศาสนา ความเชื่อด้านโหราศาสตร์ และความเชื่อด้านไสยศาสตร์ ดังนี้

2.4.1.1 ความเชื่อด้านพุทธศาสนา

(1) ความเชื่อเรื่องกรรม ความเชื่อเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ฝังแน่นในสังคมไทย กรรม หมายถึงการกระทำ จะทำดีหรือไม่ก็เป็นเรื่องของกรรมทั้งสิ้น หากทำแต่ความดีก็เป็นกรรมดี หากทำแต่ความชั่วก็ถือเป็นกรรมชั่ว จากการศึกษาพบว่าในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” จะกล่าวเรื่อง “กรรม” เมื่อตอนตัวละครพบกับความทุกข์ยาก ได้แก่ตัวละครพระอนุชาทศไชยโดยจับตัวไปทำให้พระราชบิดาคำครวญว่าเป็นเพราะเคราะห์กรรม ดังนี้

ออกพระโอษฐ์ว่าไฉ่ครั้งนี้หนอ	มาเกิดก่อกองกรรมทำไฉน
สงสารองค์ไอรสทศไชย	จะบรรลัยล่องลับอัประมาณ

(หน้า 10 บรรทัดที่ 1-2)

(2) ความเชื่อเรื่องความกตัญญูรู้คุณ ความเชื่อเรื่องนี้เป็นความเชื่อของคนไทยที่สั่งสอนกันมายาวนานว่าให้รู้จักกตัญญูต่อผู้มีพระคุณในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” พระมารดาคือนางเทพวิอาจน ก็สั่งสอนพระจักรกรดไม่ให้คิดแค้นฆ่าฟันเจ้าสุธาवासถึงแม้จะรังแกพระมารดาก็ตาม เพราะให้ระลึกถึงบุญคุณที่ให้ข้าวให้น้ำให้ที่อยู่อาศัย และจะได้ไม่ก่อกรรมสร้างเวรกันต่อไปอีกด้วย ดังนี้

พระมารดาว่าแน่แล้วแม่ผิด	พ่ออย่าคิดวุ่นวายเลยอาเยเขา
จงหักห้ามโมหันให้บรรเทา	จะคิดเอาเวรกรรมไปทำไม
จงเชื่อคำมารดาเถิดอย่าว่าวุ่น	เขามีคุณที่เรามาอยู่อาศัย
ถึงชอบผิดคิดลอดอน้ำใจ	เราหนีไปเสียดีกว่าคิดฆ่าฟัน

(หน้า 32 บรรทัดที่ 3-4)

2.4.1.2 ความเชื่อด้านโหราศาสตร์

ความเชื่อด้านโหราศาสตร์เป็นความเชื่อเกี่ยวกับโชคชะตา การทำนายทายทัก เป็นความเชื่อที่ได้รับการถ่ายทอดมาตั้งแต่อดีต ด้วยเชื่อว่าชีวิตขึ้นอยู่กับฟ้าลิขิต ดวงดาวและฤกษ์ยามต่าง ๆ ล้วนมีอิทธิพลต่อมนุษย์ ในสมัยโบราณก็มีตำแหน่ง “โหราธิบดี” มีหน้าที่ทำนายเหตุการณ์บ้านเมือง วางฤกษ์ยามใน

พระราชพิธีต่าง ๆ หรือเรียกกันว่า “โหราหลวง” ลักษณะการทำนายเกี่ยวเนื่องกับฤกษ์ยาม หรือศาสตร์แห่งดวงดาว สำหรับวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรรต” พบความเชื่อด้านโหราศาสตร์ ดังนี้

(1) ความเชื่อเรื่องโชครະตา พบว่ามีอยู่มาก เช่น โชครະตานำพาให้พบคู่ครอง ดังนี้

ถึงพระนุชบุตรรักที่รัก

ชะรอยจักเป็นคู่มาสู่หา

เห็นมันคงตรงนิมิตพระธิดา

จึงชักมาให้พบประสพกัน

(หน้า 5 บรรทัดที่ 5)

(2) ความเชื่อเรื่องฤกษ์ยาม เป็นความเชื่อในเรื่องชีวิตที่ขึ้นอยู่กับฟ้าลิขิต ดวงดาวและฤกษ์ยามมีอิทธิพลต่อความคิดและการดำเนินชีวิต ในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรรต” มีความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์ยาม คือ การออกศึกนั้น ทุกครั้งต้องมีการดูวัน เวลา ที่เหมาะสม ดังนี้

จรงัรรอดอรุ่งขึ้นพรงัน

ค่อยฤกษ์ดียกโยธาออกมาใหม่

อันจิตพินี้ไม่พรงันสู้บรรลัย

มิขอไปปะปนกับคนธรรพ์

(หน้า 6 บรรทัดที่ 6)

(3) ความเชื่อเรื่องการทำนาย

ความเชื่อเรื่องการทำนายที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรรต” ได้แก่ การทำนายฝันของโหราธิบดี โดยลักษณะการทำนายจะเป็นไปตามศาสตร์ของโหรา ซึ่งความฝันจะสามารถเป็นกลางบอกเหตุการณ์ในอนาคตได้ว่าดีร้ายประการใด ดังนี้

โหรารับนับวันชันษา

ตั้งชะตาตามเลขข้างเพดไสย

แล้วลงเลขคุณควรคำนวณโน

ก็แจ้งใจเห็นจริงทุกสิ่งอัน

ศิโรราบกราบทูลมูลเหตุ

ขอพระเดชจอมไทยไศศวรรย์

ซึ่งนิมิตธิดาเวลาจันทร์

ข้างต้นนั้นเห็นร้ายแต่ปลายดี

(หน้า 13 บรรทัดที่ 5)

2.4.1.3 ความเชื่อด้านไสยศาสตร์

พระยาอนุมานราชชน (2502 : 42) ได้กล่าวถึงไสยศาสตร์สรุปได้ว่าไสยศาสตร์เป็นความรู้เพื่อป้องกันหรือบังคับสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติให้เป็นไปตามประสงค์ ซึ่งจะมีอยู่สองประเภทคือไสยศาสตร์ขาว (white magic) กับไสยศาสตร์ดำ (black magic) และจะมี 3 ลักษณะคือ ไสยศาสตร์ที่เป็นเวทมนตร์คาถาที่ใช้เพื่อป้องกันตัว ใช้เพื่อทำร้ายผู้อื่น และเพื่อให้เกิดความรักใคร่

สำหรับความเชื่อด้านไสยศาสตร์ที่พบในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรวด” เป็นเวทมนตร์คาถาที่ใช้เพื่อป้องกันตัวและเพื่อทำร้ายผู้อื่นโดยพบการใช้เวทมนตร์นี้ในการสู้รบ ดังนี้

(1) เวทมนต์คาถาที่ใช้ในการสะกด

ในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรวด” พบว่าพระจักรกรวดมีความสามารถในการใช้เวทมนตร์ในการสะกด คือ การใช้คาถา “นะจั้งจั้ง” โดยผู้ที่โดนคาถานี้จะหยุดนิ่งไม่สามารถขยับตัวได้ ดังนี้

จึงร้ายเวทวิทยาประกาศิต	อำนาจฤทธิ์แรงลมอาคมขลัง
ต้องโอรสทศไชยให้จั้งจั้ง	ลั่นกำลังอาวุธนั้นทรุดลง

(หน้า 4 บรรทัดที่ 5)

(2) เวทมนตร์คาถาที่ใช้ในการเสกสิ่งต่าง ๆ

ในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรวด” พบว่าโอรสทศไชยและพระธิดาศรีสวรรค์มีความสามารถในการผูกหุ่นพยนต์เพื่อเสกให้กลายเป็นทหารและออกรบสู้ศึกกับศัตรู ดังนี้

ขอโอรสทศไชยออกไปด้วย	พอได้ช่วยทานทนต์เมื่อขัดสน
จะได้ผูกหุ่นหญ้าฝ้ายพยนต์	ใช้ต่างพลสมทบเข้ารบราญ
ขอให้องค์ธิดากับวาศัน	คุมหุ่นนั้นนำทางต่างทหาร
ไปเยี่ยมเข้าช้านครให้รอนราญ	จะหักทานพุดจาวอย่างไร

(หน้า 74 บรรทัดที่ 6)

2.4.2 ประเพณี

ประเพณีเกิดจากความประพฤติ หรือการกระทำของใครคนใดคนหนึ่งหรือหลายคนให้เห็นประโยชน์และความจำเป็นตามที่ต้องการจากการกระทำเช่นนั้น คนอื่นเห็นดีก็เอาอย่างตามเป็นแบบอย่างเดียวกันและสืบต่อเป็นส่วนรวมมาช้านานจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ประเพณีที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรวด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า มีดังนี้

2.4.2.1 ประเพณีการต้อนรับแขก

การต้อนรับแขกเป็นประเพณีของคนไทยที่มีมาแต่โบราณ เป็นธรรมเนียมที่ถือว่าหากมีแขกมาเยี่ยมเยือนถึงบ้านต้องให้การต้อนรับเป็นอย่างดี ในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรวด” พบประเพณีการต้อนรับแขกทั้งสองเมือง ดังตัวอย่างตอนเจ้าเมืองนนทวาสีต้อนรับพระจักรกรวดและพระมารดาซึ่งเป็นแขกอย่างดียิ่งนี้

จงจัดแจงแต่งคนปรนนิบัติ

อย่าให้ขัดเคืองวิญญูณอัชฌาสัย

พระสั่งพลางทางเสด็จคลาไคล

เข้าปรางคี่ในสูแทนแสนสำราญ

(หน้า 44 บรรทัดที่ 3)

2.4.2.2 ประเพณีการทำศึก

ในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรวด” พบว่าการทำศึกสงครามนั้นมีธรรมเนียมในการสู้รบ โดยเมื่อถึงเวลาอาทิตย์ตกดินหรือเวลาค่ำแล้วนั้นจำเป็นต้องเลิกทัพด้วยอาจเกิดการเพลิงพลั่วพ่ายศึกได้ ดังนี้

แม้จะคิดติดตามในยามค่ำ

เห็นผิดธรรมเนียมศึกที่อีกหาญ

ฉวยเพลิงพลั่วซ้ำยับอ้ประมาณ

อีกประการหนึ่งก็ขัดเราสตรี

(หน้า 7 บรรทัดที่ 1)

2.4.3 วิถีชีวิต

วิถีชีวิต คือการดำเนินชีวิตประจำวันจนเคยชินเป็นปกติวิสัย สำหรับวิถีชีวิตที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องพระจักรกรดนั้นพบว่าเป็นเรื่องราววิถีชีวิตของชนชั้นสูง โดยพบข่าวของเครื่องใช้ การแต่งกาย การเลี้ยงดูลูกสาว อาวุธและพาหนะต่าง ๆ สิ่งที่น่าสนใจคือในเรื่องมีเรื่องราวเกี่ยวข้องกับการสะท้อนวิถีชีวิตของผู้หญิงที่ดีตามอุดมคติไทย มีสามีเดียว หลีกเลี้ยงคำตักสินินินทาโดยไม่อยู่กับชายอื่นที่ไม่ใช่สามีของตน ดังนี้

ไม่ทันตายวายชีวาจะหาใหม่	เป็นจนใจสารพัดจะขัดสน
ถึงสิ้นฤทธิ์สุดรู้จะสู้ทน	ไม่คิดปนหมายปองเป็นสองชาย
ซึ่งโปรดปรานจะประทานไอศวรรค์	ตัวหม่อมฉันไม่ชอบมอบถวาย
อย่าและเลียมเทียบเทียบพูดเปรียบปราย	นี้ก็อายอดสูเขาอยู่พอ

(หน้า 26 บรรทัดที่ 3-4)

มีการกล่าวอ้างถึงข้อกฎหมายเพื่อให้รอดพ้นจากคำว่าชายชู้ เพื่อให้หญิงสามารถอยู่กับชายคนใหม่ได้หากหญิงใดก็ตามที่ไม่มีสามีอยู่ด้วยแล้ว ดังนี้

ถึงว่าไม่รอดวายเหมือนตายจาก	ด้วยพลัดพรากกันไปกลางไพรสณฑ์
ผิดกฎหมายชายร้างหญิงกลางคัน	เป็นขาดกันตรงตัวจากผัวเมีย
ถึงชายใดร่วมภิรมย์สมสนิท	คงเป็นสิทธิ์เงินทองไม่ต้องเสีย
ไม่มีผิดมีถูกเหมือนลูกเมีย	จะเอาเบี้ยปรับใหม่ที่ไหนมา

(หน้า 27 บรรทัดที่ 2-3)

จากการศึกษาภาพสะท้อนเชิงสังคมในวรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าเป็นการสะท้อนภาพความคิดและวิถีชีวิตของคนไทยที่ดำเนินไปตามหลักพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาประจำชาติ การสะท้อนค่านิยมของความเชื่อต่าง ๆ ย่อมทำให้เห็นว่าคนไทยผูกพันกับสิ่งเหล่านี้มายาวนานจนปรากฏในรูปแบบของกลอนนิทานที่แม้จะเน้นเรื่องราวความรักหรืออิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์แต่ก็ดำเนินเรื่องสอดแทรกความเชื่อ วิถีชีวิต และประเพณีต่าง ๆ ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี เป็นการศึกษาจากต้นฉบับสมุดไทยขาว ขาดหน้าต้นและหน้าปลาย ไม่ได้ระบุวันที่ประพันธ์หรือคัดลอก แต่เนื้อหาค่อนข้างยาว ใช้คำง่ายแต่มีสัมผัสที่ไพเราะถูกต้องตามฉันทลักษณ์ ลักษณะตัวอักษรจะเป็นตัวอักษรสมัยรัตนโกสินทร์สันนิษฐานว่าน่าจะคัดลอกเพื่อถวายวัดตามประวัติการสร้างวัดทุ่งลาดหญ้าที่สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 อย่างไรก็ตามพื้นที่นี้มีความเจริญมายาวนานเนื่องจากเป็นเมืองหน้าด่านตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี จึงพบเอกสารสมุดไทยดำไทยขาว ที่เป็นลักษณะการคัดลอกเพื่อถวายวัดอยู่เป็นจำนวนมาก

จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่าในขณะที่ทำการวิจัยพบว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องเดียวที่มีลักษณะเป็นกลอนนิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ อีกทั้งสอดคล้องกับ สมพันธ์ เลขะพันธ์ (2532) ที่กล่าวว่า การตั้งชื่อตัวละครในนิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ มักจะมีคำว่า จักร หรือ วงศ์ อยู่ด้วย ในเรื่องนี้ตัวละครเอกจึงมีชื่อว่า จักรกรด และมีบิดา คือ จักรรัตน์ ส่วนวรรณกรรมเรื่องอื่น ๆ ที่พบที่วัดทุ่งลาดหญ้านั้นล้วนแล้วเป็นชาดกหรือเรื่องราวทางพระพุทธศาสนา บางเรื่องมีเขียนระบุวันเดือนปีที่คัดลอกไว้พบว่าระบุตั้งแต่ปี พ.ศ. 2445 – 2461 คือราวช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 – 6 จึงอาจเป็นไปได้ว่าวรรณกรรมเรื่องนี้น่าจะมีการคัดลอกมาในช่วงสมัยเดียวกัน และในหน้าแรกมักเขียนว่า “มีใจศรัทธา สร้างหนังสือไว้ในพระศาสนา”

ผลการศึกษาด้านตัวอักษรและอักษรวิธีพบว่าสอดคล้องกับ จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ (2548) ที่กล่าวว่า แม้หลังจากรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 รูปอักษรไทยเริ่มหยุดการพัฒนาเพราะมีระบบการพิมพ์ แต่ก็ยังคงพบว่าสมัยหลังรัชกาลที่ 3 ยังพบการเขียนด้วยลายมือที่ไม่ได้เปลี่ยนไปจากรัตนโกสินทร์ตอนต้นซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะและมีการถ่ายทอดกันสืบมา

ผลการศึกษาด้านภาพสะท้อนทางสังคมสอดคล้องกับการศึกษาวรรณกรรมจากเอกสารโบราณต่าง ๆ เช่น สุมาลี กระจายศรี (2528) ศึกษาวรรณกรรมนิทานทรงเครื่องจากสมุดไทย วรรณมา บางเสน (2543) ศึกษาโครงเรื่องและอนุภาคในวรรณกรรมกลอนอ่านประเภทนิทานจากต้นฉบับตัวเขียนที่มีในหอสมุดแห่งชาติ

วิล ธรรมวาจา (2545) ศึกษาเรื่องมหชาติกัณฑ์ชูชก ฉบับเมืองชลบุรี : การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้าน โดยพบว่าวรรณกรรมประเภทนี้ให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพสังคมไทยและคุณค่าทางจิตใจ แก่นเรื่องมักเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรักตัวละครมีความงามตามอุดมคติ ภาษาที่ใช้จะเป็นภาษาพูดในการสนทนา มีแนวคิดในเรื่องของจริยธรรม กฎแห่งกรรม และความเชื่อของคนไทย อีกทั้งวรรณกรรมเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาของคนไทยในอดีตที่ต้องมีการศึกษาและเผยแพร่ให้คนรุ่นต่อไปเกิดความภาคภูมิใจต่อไป

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า วรรณกรรมเรื่อง “พระจักรกรด” ฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี เป็นวรรณกรรมเรื่องเดียวที่พบว่ามีเนื้อหาเป็นนิทานประโลมโลก หรือ จักร ๆ วงศ์ ตามความนิยมในช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น สำหรับการศึกษาด้านตัวอักษรนั้นพบว่าลักษณะของตัวอักษรนั้นใกล้เคียงกับสมัยปัจจุบัน สำหรับอักขรวิธีในการเขียนนั้นมีความแตกต่างกับปัจจุบันค่อนข้างมาก มีการใช้พยัญชนะต้นและตัวสะกดไม่คงที่ การประสมคำในคำเดียวกันมีหลายแบบ โดยมีการใช้พยัญชนะตัวที่ออกเสียงเหมือนกันมาแทนที่ สำหรับวรรณยุกต์นั้นพบรูปวรรณยุกต์เพียง 2 รูป คือ วรรณยุกต์เอก และโท มีความน่าสนใจว่าลักษณะการใส่รูปวรรณยุกต์นี้จะไล่ตามเสียงของผู้ประพันธ์หรือผู้คัดลอก และสันนิษฐานได้ว่ามีลักษณะใกล้เคียงกับเสียงภาษาถิ่นกาญจนบุรี พบเครื่องหมายวรรคตอนไทยโบราณในการขึ้นต้นบท การเปลี่ยนฉาก การบอกหน้าตั้น และหน้าปลาย

สำหรับรูปแบบคำประพันธ์พบว่ามีลักษณะเป็นกลอนนิทานหรือกลอนสุภาพ ใช้คำตามภาษาถิ่นภาคกลางหรือภาคตะวันตก มีสัมผัสไพเราะ อ่านเข้าใจง่าย แก่นเรื่องหลักเป็นเรื่องของความรัก ลักษณะตัวละครเอกมีอิทธิฤทธิ์ มีความสามารถในด้านการรบและมีเวทมนตร์คาถาเหนือมนุษย์ เนื้อหามีความน่าตื่นเต้นและชวนติดตาม และมีภาพสะท้อนทางสังคมด้านความเชื่อ ประเพณี วิถีชีวิตของคนไทยในอดีตที่ควรมีการศึกษาและสืบทอดต่อไป

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ควรมีการศึกษาวรรณกรรมเรื่องอื่น ๆ จากสมุดไทยดำ และขาว จากต้นฉบับวัดทุ่งลาดหญ้า จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นอื่น ๆ เพื่อการจัดระบบเป็นวรรณกรรมประจำถิ่นหรือประจำภูมิภาคต่อไป

บรรณานุกรม

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ. (2548). **พัฒนาการของอักษรและอักษรวิธียุคไทย**. กรุงเทพฯ : มิสเตอร์ก็อปปี.

วิศักดิ์ ญาณประทีป. (2530). **วรรณกรรมพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พัชลิน จินนูน. (2564). สถานภาพการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางในรอบสองทศวรรษ (พ.ศ. 2540 – 2560). **วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**. 21(1), 214 – 237.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์ จำกัด.

วรรณ บางเสน. (2543). การศึกษาวิเคราะห์เรื่องและอนุภาคในวรรณกรรมกลอนอ่านประเภทนิทานจากต้นฉบับตัวเขียนที่มีในหอสมุดแห่งชาติ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

วิไล ธรรมวาจา. (2545). **มหาชาติกัณฑ์ชูชก ฉบับเมืองชลบุรี : การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้าน** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

สมพันธุ์ เลขาพันธุ์. (2532). **วรรณคดีสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.

(2550). **หนังสือโบราณของไทย**. กรุงเทพฯ : โครงการฯ.

สุมาลี กระจายศรี. (2528). **วรรณกรรมนิทานทรงเครื่องจากสมุดไทย**

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

อนุমানราชชน, พระยา. (2502). **ศาสนาเปรียบเทียบ**. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองธรรม.

อภิวัน เชื้อไทย. (2526). **อักขรวิธีไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น** (วิทยานิพนธ์

ปริญญาโท). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.